

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS KRITIKAI SZEMLE

TARTALOM:

- HAJDU VILMOS:** A barna válság
CSAPÓ SÁNDOR: Filozófiai és tudományos esztétika
TÓTHLUDASSY J.: A színes kérdés (colour problem)
JANCSUSKÓ GÁBOR: Pályázat: Új élet a mai társadalomban
SZEKÉR IMRE: Holdkórosok (vers)
TÓTH ISTVÁN: A világ ifjúságának bruxellesi konferenciája
BALÁZS BÉLA: A film és közönsége
GÖDÖLLEY L.: Gondolkodás és cselekvés

ESZMECSERE:

- KALMÁR ISTVÁN:** Hozzászólás a „Szellemi arisztokrácia vagy szellemi munkásság” című tanulmányhoz

FIGYELŐ:

- SZ. I.: Chaplin
Anno Domini 1936
SZEMELVÉNYEK
SZERKESZTŐI ÜZENETEK

A „HID“ a jugoszláviai új magyar nemzedék társadalmi, irodalmi és kritikai szemléje

Megjelenik havonként egyszer

Szerkeszti a szerkesztőbizottság, melynek tagjai:

Lévay Endre — Szuboticáról

Szabady László — Szentáról

Bogárdi József — Petrovgrad—Becskekről

Pál Sándor — Szomborból

Csapó Sándor — Beogradból

Hegedüs László — Zágrebból

A „HID“ vojvodinai terjesztő-munkatársai:

Lévay Zsuzsa, Petrovgrad-Bečkerek, Stratimirovića 30

Halász Lajos, Sztári-Becsej

Thurzó Lajos, Szentá

Patz Sándor, Novi Szád, Trgovačka i Obrtna Banka

Külföldön:

Magyarországi terjesztő: **Csuka Zoltán, Érdliget**
(Budapest mellett)

Bálint György, Budapest V, Nagy Sándor utca 6.
Telefon: 11—2—33.

„Uj Élet“ nyomda r. t., Baja

Romániai terjesztő: **Békássy Zoltán, Cluj** (Ref. theologia)

Uj nemzedékünk szellemét, törekvéseinek irányát érintő levelek, könyvek, folyóiratok, cserepéldányok, ismertetésre vagy leközlésre szánt munkák szerkesztőségünk címére (Szubotica, Pozorišna ulica br. 3-I) küldendők. — A mutatványszám elfogadása előfizetésre kötelez. Ingyen lappéldányt nem küldünk senkinek.

Előfizetési árák:

Jugoszláviában:

Egy évre . . . 30 dinár

Fél évre . . . 16 „

Negyed évre . . . 9 „

Magyarországon:

Egy évre . . . 4 pengő

Fél évre . . . 2 „

Negyed évre . . . 1 „

Egyes szám ára

3

d i n á r

A „Hid“ csekk-számlája: 58.297

Romániában:

Egy évre . . . 100 lei

Fél évre . . . 50 „

Negyed évre . . . 25 „

A barna válság

A német fajiság és a faji elhivatottság eszméjének nagy és fontos belpolitikai és nemzetgazdasági szerepe van. A tekintélytisztelet és vezérkultusz nem csak általános kulturális és belpolitikai, hanem nemzetgazdasági tényezővé is vált. A vezérkultusz, mely Hitler istenítésében kulminál, hierarchikusan, a gazdasági osztálytagozottságnak megfelelően terjeszkedik ki nem csak a politikai, hanem a gazdasági vezérekre is. Az elnöki méltóságtól lefelé vezérekké váltak a nagy iparvállalatok fejei, földbirtokok tulajdonosai, akik ép olyan suverenitással bírnak vállalatuk keretein belül, mint Hitler a Harmadik Birodalomban. A „vállalkozó vezér” önállóan, beleszólást nem tűrve „munkálkodik a német nemzeti újjászületés nagy művén. A közlegények: a munkások, akik a nemzeti szocialista ideák szerint faji öntudattal kell, hogy dolgozzanak vezéreik utmutatása, irányítása mellett. Kollektív bérszerződésekről ki beszélhet, mikor úgy a munkás, mint a munkaadó a nemzeti egység gondolatától áthatva építik a jövőt? A vállalkozó vezér a nemzettel szemben vállalt kötelezettségeivel tisztában van és egyedül Hitlernek tartozik — elvben — felelősséggel. Krupp von Bohlen-nek minden oka meg volt arra, hogy a vezérek háláját fejesse ki Hitlernek, aki „a német munkást újra nacionalistává tette”.

A vezéri eszme erősen érezteti hatását a Harmadik Birodalom gazdasági életében. Az újra nacionalistává lett német munkás 20%-kal alacsonyabb munkabérért dolgozik, mint akkor, amikor még nem volt nacionalista, ugyanakkor az élelmiszerek és fogyasztási cikkek árai óriási emelkedést mutatnak. Az egyoldaluan megállapított munkabérek és a hatósági ellenőrzés alól kivont kereskedelmi árak mindenesetre hozzájárulnak ahhoz, hogy a német munkás faji és nemzeti öntudatát emeljék.

A világgazdasági válság már túlhaladt mélypontján, amikor Hitler átvette az uralmat. Az 1932-es évre következő viszonylagos javulás, mely most egy hosszú stagnálásba fulladt, Németországban alig jelentkezik, annak dacára, hogy az ipari termelés számadatai tényleges növekedést mutatnak. Míg 1932-ben a konjunktúra idejéhez viszonyítva az ipari termelés 46%-kal csökkent, 1935-ben már csak 2%-kal marad el az 1928-as év ipari produkciójától. Németország mai urai maguk is bevallják, hogy ez a fellendülés az állami beruházások következménye és így valójában a fokozott tempójú fegyverkezést jelenti. Hogy az ipari produktivitás ilyen irányú fejlődése az államnak milyen nagy összegekre kerül eléggé bizonyítja az, hogy az államadósság a nemzetiszocializmus uralkodásának három éve alatt 16 milliárd márkára emelkedett.

A hivatalos német kimutatások az ipari termelés növekedését, a munkanélküliség csökkenését és az átlagos üzemi munkaidő emelkedését mutatják. Ezekben a kimutatásokban azonban 1935 márciusa óta a Saar-vidék gazdasági számadatai is bennfoglaltatnak, úgyhogy hatalmas különbségek mutatkoznak a mostani és a múlt év március előtti helyzet között. Ugyanezekből a hivatalos jelenté-

sekből kitűnik az is, hogy a közvetlen fogyasztásra szánt áruk termelése alig emelkedett, ami azt bizonyítja, hogy a német fogyasztótömegek vásárlóerejében javulás nem mutatkozik, sőt egy bizonyos visszaesés észlelhető. Ha emellett figyelembe vesszük, hogy az egész német ipar teljes kapacitásának csak 60%-használja ki, azaz ahol eddig 100 munkás dolgozott 100 munkaórát, ott most csak 60 munkás dolgozik 60 munkaórát, látjuk, hogy az egész német ipari termelés a fegyverkezésre támaszkodik.

A mai német nemzetgazdaság főkérdése: meddig képes a saját nemzeti erejéből elegendő pénzt teremteni a fegyverkezés óriási kiadásaira anélkül, hogy a fasizmus gazdasági és politikai terroruralma elleni egyre nagyobbodó elégedetlenség nyílt lázadásba törne ki. Hitler egyre sűrűbben hangzó beszédei, a propaganda-miniszterium permanens munkája és ugy a belföldi, mint a külföldi agitációra fordított milliók, még időről-óra megteszik hatásukat, de a szorult helyzetekre és választási előestékre tartogatott szenzáció-alkalmak nem adódnak majd mindig...

A Rajna-vidék megszállásakor Austin Chamberlain, volt angol külügyminiszter kijelentette, hogy Németország gazdasági és pénzügyi összeomlás előtt áll. A fegyverkezéshez elengedhetetlenül szükséges nyersanyagok külföldi vásárlásaival az egész világnak adósa lett. Elkerülhetetlen számára az infláció, mellyel végzetes csapást mér a nyersanyagszállítókra és ezeken keresztül az egész európai gazdasági életre. Mielőtt a márka értékét leszállítaná, Hitlernek újra be kellett bizonyítania, hogy az egész német nép áll a háta megett — és a választások „fényesen” igazolták ezt. Ma már semmi sem tarthatja vissza Németországot az inflációtól.

Németország ez év májusáig — Hitler programja szerint — befejezi a fegyverkezést. Ezután újabb kérdés merül fel: hogyan szervezik majd át a fegyverkezésre berendezkedett ipart szükségletű cikkek gyártására. Áttérhet-e a hadiipar békebeli termelésre?

... van egy robbanószer, mely ha sokáig áll — önmagától felrobban...

Hajdu Vilmos

„... A társadalom elnyomott része lehetőleg tisztában legyen a céljaival és akkor tisztában lesz a célokhoz vezető uttal is és az ehhez szükséges lelkesedés sem fog hiányozni. És akkor ügye a történelmivé lett előjogokkal bíró osztálynak épp legjobb és legfrissebb intellektuális erőire is legyőzhetetlen vonzóerőt fog gyakorolni“.

Kropotkin herceg.

Filozófiai

és tudományos esztétika

Írta: Csapó Sándor

(Harmadik közlemény)

Érzékszerveink, idegrendszerünk és egész szervezetünk egy konstrukció, mint működés tekintetében nagyjában megegyeznek egymással. Már pedig „nihil est in intellectu, quod non prius fuerit in sensu” — semmi sem juthat az értelembé, ami előbb nem volt az érzékszervekben. Nem csoda tehát, hogy a rajtunk kívül eső világ hatásai hasonló reakciót váltanak ki bennünk. A megfelelő rezgéseket (vibráció) mindannyian pirosnak, zöldnek, sárgának, stb. mondjuk. Ismételjük: az emberek hasonlóak és hasonló hatásokra hasonlóképpen reagálnak. Innen az esztétikának mint tudománynak a lehetősége.

Egy dologgal mindenekelőtt tisztában kell lenni: az esztétika egy különleges tudomány, mert míg a tudomány többi ágai a valóság világát veszik bonckés alá, azaz tárgyak — a dolgok amint vannak, addig az esztétika egy látszat-világ törvényeire igyekszik fényt deríteni, mert tárgya — a dolgok amint nekünk látszanak, azaz a dolgok, ahogy érzékeljük őket. Kétféle igazság és ennek megfelelőleg kétféle megismerés van: érzéki (szubjektív) és tudományos (objektív). Az esztétika világa szubjektív természetű, mert arra vonatkozik, amit érzékelünk, a tudomány világa objektív, mert arra vonatkozik, amit tudunk. Ennek megfelelően kétféle tér is van: érzéki és mértani. Az egyikben az ember a dolgok mértéke (homo mensura rerum), a másikban dolog a dolognak mértéke (res mensura rerum). Az érzéki és geometriai tér különbségét illusztrálhatjuk és egyszersmint bizonyíthatjuk egy igen egyszerű példával. Ha vasuti sín pár közé állunk, úgy látjuk, hogy a sínek minél messzebb haladnak tőlünk, annál jobban közelednek egymáshoz, sőt a láthatáron találkoznak is egymással (szubjektív igazság), másrészt nagyon jól tudjuk, hogy a két sín a valóságban nem közeledhet egymáshoz és nem távolodhat egymástól, hanem végig párhuzamosan haladnak egymás mellett (objektív igazság), ellenkező esetben nem is volna praktikus értékük. Sokan azt mondanák erre, hogy amit mi hasonló példákban szubjektív igazságként tüntettünk fel, semmi más, mint „optikai csapda”, érzékszerveink illúziója; ha azonban ezt elfogadjuk, akkor azt is el kell ismernünk, hogy az egész világ egy „optikai csapda”, érzékszerveink nagyszerű illúziója, hisz nagyon jól tudjuk, hogy a fény, a hang, a szín, a hő, mind-mind vibrációk és mégis egy eleven, tarka világgá formálódnak bennünk.¹ Ez az érzékszervek alkotta világ nekünk abszolút szubjektív igazság, szubjektív valóság. A tudományos esztétika feladata ép e szubjektív valóság objektív tanulmányozása.

¹ Helmholtz: „Érzékszerveink csupán a dolgok hatásait közlik velünk, nem pedig a dolgok mását, még kevésbé a dolgokat magukat”.

A fentiekből kitűnik, hogy első lépésünk nem lehet más, mint érzékszerveink alapos tanulmányozása. Annak tehát, aki a tudományos esztétika utjait akarja járni, mindenekelőtt ismernie kell a a fiziológiát s főleg az érzékszervek fiziológiáját. A múlt század ötvenes éveitől kezdve mind a mai napig sűrűn találkozunk olyan esztétikusok neveivel, akik az esztétikai problémák megoldásánál többé-kevésbé tekintetbe vették a fiziológiát. Angliában Spencer, Grant Allen, Sully, Németországban Helmholtz, Stumpf, Riemann és mások végeztek hasznos megfigyeléseket ebben az irányban. Hogy jó uton jártak, igazolja az ugynevezett „gyermek-esztétika” is, amely bebizonyította, hogy az esztétikai jelenség valóban fiziológiai természetű s evolúciója párhuzamosan halad az érzékszervek, az idegrendszer és az agy kifejlődésével.

Amikor az érzékszervek fiziológiájáról beszélünk a hangsúly a látás és a hallás szervén van, mert csupán ezeknek van esztétikai vonatkozásuk. Innen van a művészeteknek két csoportra való osztása is: a látás és a hallás birodalmába tartozó művészetekre. A látási és hallási folyamatok tudományos tanulmányozása főbenjáró következményeket vont maga után az esztétikában is. Dokumentálja ezt a következő eset: Boriszavlyevity professzor összegezve és kiegészítve az optikai fiziológia eddigi eredményeit, megállapította, hogy: 1. az emberi szem működése és konstrukciója tekintetében nem egyezik meg a fényképezőgéppel, mert ez utóbbi sztatikus; 2. az ember szeme nem a retinán lát (mint a fényképezőgép a lemezen), hanem a retina segítségével; 3. a látás nem szimultán vagy sztatikus, hanem szukcesszív vagyis dinamikus (előbb az A pontot látjuk, azután a B pontot stb.); 4. a tárgy nagysága nem a látószögtől függ, hanem az A ponttól a B pontig való szemmozdulattól. Egy tárgy nagyságának a mértékét az az időtartam határozza meg, amely az A pont impresszióját a B pont impressziójával összeköti. E megállapítások után mondhatjuk, hogy a szem nem fizikai azaz nem egy rideg optikai rendszer, hanem egy fiziológiai készülék, egy dinamikus rendszer. A retinán levő kép semmi más, mint a különböző fényingerek egymásutánja által befolyásolt mikroszkópikus méretű csapocskák és botocskák jelbeszéde az aggyal. Ha a látás aktusa szukcesszív, akkor ebből logikusan következik, hogy az építőművészet és szobrászat időbeli és nem térbeli, szukcesszív és nem szimultán művészetek. Ennek a megállapítása kapitális jelentőséggel bír a művészettudományban.

Második lépésünk a tudomány megfigyelési és kísérletezési módszerének helyes használata. Zeissing kezdeményezése és Fechner híres kísérletei azt mutatják, hogy ennek a módszernek hasznát már régebben átlátták az esztétikusok. Kár, hogy egyik sem tudott elszakadni teljesen a filozófiai hatásoktól, kár, hogy többnyire megmaradtak a generáliákon. Nevezetessé Zeissing az ugynevezett a r a n y m e t s z e t feltalálásával vált. Ha ugyanis egy két részre osztott egyenesen a kisebb rész (minor) úgy viszonylik a nagyobbhoz (maior), mint ez utóbbi az egészhez, akkor ez a

felosztás a legszebb arányosságot képviseli. Ez a viszonylat így is kifejezhető $a : b = b : (b + a)$, vagy ha $a = 3$, $b = 5$, akkor $3 : 5 = 5 : 8$ b. Az experimentális iskola megalapítója Fechner felhasználta Zeissing megfigyeléseit. Nagyszerű kísérletében 228 férfi és 119 nő mondott véleményt arról, hogy az eléjük helyezett különböző alaku névjegyek közül, melyik a szép illetve a legszebb. A kísérlet eredménye megszilárdította Zeissing „arany-metszetének” a helyzetét. A 3 : 5 arány tehát a felületeknél is érvényes. Később Fechner tanítványai is hasonló eredményekhez jutottak. Arra a kérdésre azonban, hogy miért szép ez az arány, senki sem adott feleletet. De nem kaptunk konkrét feleletet arra sem, hogy miért szépek az emberi művelődés különböző korszakaiban keletkezett festmények, szobrok, építészeti remekművek stb. Elmegyünk megcsodálni a velencei palotákat, a párisi Notre Dame-t, a kölni dómot, — gazdag reflexziók támadnak bennünk és érezzük, hogy szép, szemgyönyörködtető képeket látunk, de hogy ennek a szépségnek a titka miben rejlik, azt nem tudjuk. A tudományos esztétikának megszűnne a létjogosultsága, ha erre a patinás kérdésre nem tudna kellő feleletet adni, elvégre a tudomány feladata éppen az, hogy megmagyarázza a dolgokat és felfedje azokat a törvényeket, amelyek a dolgokat szabályozzák. „A tudós szándéka az — mondja Claude Bernarde — hogy rátaláljon a jelenségek igazi okára és mihelyt sikerült megismernie ezt az okot megérti ennek a megnyilatkozásait (manifesztáció) is, amelyeket azután akarata szerint előhívhat és kormányozhat”.

Azt mondtuk, hogy: 1. ismernünk kell a fiziológiát; 2. használnunk kell a tudomány két módszerét a megfigyelést (obszerváció) és kísérletet (experimentum), azt is mondtuk azonban, hogy a tudományos esztétika egy sajátos tudományág, amely egy látszatvilágra akar fényt deríteni. Ez a világ az érzelmek világa, amely az érzékek fundamentumára épült. Ezt a világot nemcsak látni és hallani kell — hanem érezni is, éppen ezért nem elegendő kvalifikáció az esztétikus számára, hogy szakavatott tudós — annak aki az esztétikával akar foglalkozni izig-vérig művésznek is kell lennie. Nagy hiba és nagyon érezteti a hatását, hogy az esztétika eddigi művelői között vajmi kevés a művészember. Vegyük csak Kantot példának. A königsbergi remete — akinek „Az ítélet-erő kritikája” című műve gerince a mai esztétika-tanításnak a különböző egyetemeken — teljesen közömbösen viselkedett a művészetekkel szemben. Barátai sokat kérlelték, hogy legalább egyszer nézzen meg egy képkiállítást, egy szépművészeti muzeumot, ő azonban nem volt kapható erre. Ugyanez a Kant és a többiek, akiknek nem volt mindennapi lelki kényerük a művészeti alkotásokban megnyilvánuló szép — merészen nekiálltak olyan problémák boncolgatásához, amelyekre feleletet csak a tudós-szellem és a művész-lélek adhat.

Aki eleget tud tenni a fenti három követelménynek, annak nemcsak joga van, de kötelessége, hogy közreműködjék az új,

objektív esztétika felépítésében, annál is inkább, mert az esztétikai kutatás hatalmas területén ma még nagyon sok jelenséget nem tudunk kellő megvilágításba helyezni. Boriszávlyevity professzor vállalkozott erre a nagyszerű feladatra és tanítványai élén biztos léptekkel halad a kitzűzött cél felé. Esztétikája a legszilárdabb tudományos talajra épül és napról-napra pozitív eredményekkel gazdagítja az emberi tudást. Benne nincs is hely a merész és fellengzős frázisok számára, amelyekben elvész az értelem. Műveiben a tudós egyszerű, de világosan érthető nyelven közli velünk sokévi tudományos kísérleteinek és megfigyeléseinek eredményét. Szép az, ami megegyezik az emberi természettel, ami a hatás és a fiziológiai visszahatás harmóniájából fakad. A szép nem a dolgokban, hanem az emberi szubjektivitásban rejlő tulajdonság. A dolgokat mi látjuk, halljuk, azaz a dolgok hatnak reánk; e hatás bennünk megfelelő visszahatást vált ki, amely ha pozitív, illetve kellemes — azt mondjuk, hogy a dolog szép. A tudományos esztétika egyik legfontosabb feladata, hogy ennek a jelenségnek felfedje a fiziológiai meghatározottságát, más szóval azokat a feltételeket, amelyek alapján keletkezik és folyamatban van.

A tudományos esztétikát a konkrét szép érdekli. Először meg kell állapítani, hogy valami szép (experimentum segítségével) és azután objektív megvilágításba kell helyezni azokat az okokat, amelyek az illető dolgot előttünk széppé teszik. Vannak szobrok, festmények, monumentális épületek, amelyekre az emberiség évszázadok, évezredek óta csodálattal tekint. Ezeknek feltétlenül szépek kell lenniök, mert a különböző egyének és különböző korok véleménye megegyezik ebben a tekintetben. A szép tehát adva van s ezzel együtt adva van a fix pont is, ahol megvethetjük a lábunkat és ahonnan biztosan kutathatunk a szép és a tetszés törvényei után. „Semmi a világon nincs véletlenül, mindennek van oka. Azok, akik azt hitték, hogy a művészet dolgaiban minden individuális és hogy a művészi alkotások nem tartoznak megfelelő törvények alá, hatalmasan csalódnak. Ezek ne féljenek a törvényektől, nem akarják azok guzsbakötni a szellemet. Szem előtt kell tartani azt, hogy a törvény sohasem vonatkozhat az egyes esetre, hanem csupán az összes egynemű esetekre — a tudomány csak mint tudomány az egyetemesről állhat fenn”¹.

Boriszávlyevity professzor nemcsak irányt szabott az esztétikai kutatásnak, hanem — s áll ez főleg az építőművészetre — a jelzett irányban eredményes tudományos munkát is végzett. Erre itt nem térhetünk ki, de ennek az ismertetését megfelelő alkalommal nem fogjuk elmulasztani.

A tudományos esztétika fiatal tudomány, de olyan, mint a gyorsan fejlődő egészséges gyermek, akinek a jövője merő biztatás és komoly ígéret.

(Vége).

¹ Boriszávlyevity Milutin: Harmónia az építőművészetben. 1935.

A színes kérdés (colour problem)

Irta: Tóthludassy J.

A colour problem, a vörös, fekete és sárga fajok kérdése, az Északamerikai Egyesült Államok egyik legégetőbb és legnehezebb problémája. Különösen aktuálisnak tűnik ez fel ma, a fajbiológia, fajtudományok virágzásának idején. A napirenden levő bojkottok, lincselések, a Klu-Klux-Klan működése, emigrációs törvények, deportálások mind erre mutatnak, cikkek, könyvek, viták és mozgalmak utalnak erre a problémára. Ugy tűnik fel, mintha minden ezen a problémán fordulna meg, nagyképű megállapítások, fontoskodó megoldás-kísérletek ordítva hirdetik, hogy minden baj gyökere bizonyos változtathatatlan természeti adottságok, át nem hidalható különbségek emberek között. A különböző fajok egymáshoz való viszonyában mutatkozik meg a történelem, ezeknek egymással való harcából fakad a kultúra, az emberiség haladása. Kifelé és befelé ezen különbözőséget akarják öntudatossá tenni és ezt a harcot elhatározóvá, szemben azon különbözőséggel és azzal a harccal, amely a történelem menetét és a haladást tényleg meghatározza és amelynek kimenetelétől félnek.

A faji, nemzetiségi, kisebbségi kérdések bármely időben és bárhol mindig bizonyos analógiát mutatnak és hasonló problémákat vetnek fel. Ez a tény teszi nekünk az amerikai színes kérdést aktuálisná és — mutatis mutandis — itt Európában, a mi körülményeink között is tanulságossá.

Sort fogunk deríteni ezen probléma tárgyalása folyamán az indiánokra, a négerekre, sárgákra és — mivel a kérdés ma már itt nem áll meg — a bevándorlásra és a bevándorolt tömegekre, az alsóbb- és felsőbbrendű fajok asszimilációjának kérdésére. Igyekszünk pedig történelmileg vizsgálni a kérdést, ami azt jelenti, hogy a későbbiek megértéséhez gyakran már ismert történelmi tényekre kell visszaillesztanunk. Kezdjük a vörös kérdéssel.

Kolumbusz Kristóf és társai az amerikai partokon vadászattal és halászáttal foglalkozó, rézbőrű őslakosságot találtak, akik a félelem minden jele nélkül, gyermekies bizalommal mentek az ismeretlen fehérek elé. A felfedező kalandorharcosok lelkiismeretfurdalás nélkül kifosztották és kardélre hányták a benszülött lakosságot. Mintha éppen csak a lakosság kiirtása lett volna a céljuk, vérebeket vittek magukkal Európából és ezeket bocsátották a védtelen rézbőrűekre. A vérebek, az európai fegyverek és brutális harcmódor rettenetes pusztítást vittek végbe a benszülöttek között, akik fejvesztetten menekültek. Addig békés boldog életet éltek, a természet bőkezűsége folytán a munkát alig ismerték, törzsi szervezeteik békésen éltek egymás mellett. Közös halász- és vadászterületeik voltak, társasan termeltek, ami munkamegosztást, tervszerű kooperációt jelentett, valamint a zsákmány egyenlő, vagy inkább a szükség szerint való felosztását. Termelésükre, törzsi szervezetükre és általában társadalmi berendezésükre most nem térhetünk ki, elég utalnunk arra, hogy primitív ősközösségben éltek,

amelynek szétdulása teljesen talajvesztetté tette őket és későbbi, sőt mai helyzetükre is végzetes lett. Életük állandó hajszává vált, kényszermunkára fogták őket, egymás ellen uszították törzseiket. Csapatostul menekültek a hegyek közé, ahol a hideg és az éhség ezrével pusztította őket. A hódítók itt tökéletes munkát végeztek, rövid idő alatt teljesen kiirtották a partvidék lakosságát.

A kontinens belsejében élő mexikói aztékek és perui inkák, valamint a tolték és maya-indiánok gazdasági és kulturális élete sokkal fejlettebb volt a partok vad törzseiénél, bár a földközi tenger és Ázsia népeinek kultúrája mögött jóval elmaradtak. Vályogból és kőből épült várszerű házakban éltek, főterményüket a kukoricát és más veteményeket mesterségesen öntözött kertekben művelték. Háziállataik is voltak, ismerték az ércek feldolgozását, gyönyörű agyagkészítményeik voltak. Papirost is készítettek agavéból, amelyre feljegyezték ideográfiai jelekkel történelmük nagyobb eseményeit, naptáruk is volt 365 napos évvel. Legnagyobb részét ősközösségekben, kommunális szervezetben éltek, bár az őstermelés mellett feudális berendezkedést és monarhikus államformát is találtak a felfedezők. A spanyol, angol és portugál hódítók fokozatosan tönkretették kultúrájukat. Természetesen nem tudták volna teljesen legyőzni az őslakosságot a csekélyszámu hódítók, ha nem folyamodnak a régi recepthez: egymás ellen uszították az indián törzseket és a harcokban elgyengült indiánokat azután könnyen ártalmatlanokká tették. A harcokban elfogott indiánokat, ha ellenállásuk miatt fel nem koncolták, deportálták és kényszermunkára fogták. Korán rájöttek arra a gondolatra, hogy velük műveltetik meg a földet, azonban a szabad élethez szokott népet nem lehetett rabságban tartani. Így pl. a Haiti szigetre, a bányákba hurcolt indiánok éhségsztrájkot kezdtek, amelynek eredményeképpen legnagyobb részük éhenhalt. Három évszázad van tele véres indiánháborúkkal; nem tudták őket sem kiirtani, sem rabságba hurcolni. Megközelíthetetlen helyekre huzódtak vissza és onnan nyugtalanították a települő angolokat, spanyolokat, portugálokat. Így a telepések nem használhatták fel az őslakosságot arra, hogy az óriási elfoglalt területeket velük műveltessék meg.

Az ujonnan alakult déli államokban pedig nagy szükség lett volna munkaerőre, mert az éghajlat lehetővé tette nagykiterjedésű ültetvények kifejlődését, tömegmunkával üzött termelést. Cromwell ír hadifoglyokkal, politikai elítéltekkel pótolta a munkaerő hiányát, valóságos rabszolgakereskedelem indult meg a déli ültetvényeken. Ilyen körülmények között természetesen minden eszközzel igyekeztek az indiánokat is munkára fogni. Egyes esetekben sikerült is ez, azonban tömegesen sohasem tudták az indiánokat az ültetvényeken rabszolgákká alkalmazni. Sokkal alkalmasabb és olcsóbb munkaerő volt a néger — akikről majd külön beszélünk.

A hódító harcok multán a fejlődő és gazdagodó telepítvények gondoskodtak arról, hogy a rézbőrűek kivegyék a részüket az európai keresztény civilizációból, megismertették velük a pálinkát,

kockajátékot, kártyát, kereszténységet. A pálinka és kockajáték többnyire gyilkossággal végződött és büntetőexpedíciókkal. A nyereszkesedési vágy, az egyéni verseny, amit addig primitív termelési és fogyasztási rendszerükben nem ismertek, tökéletesen megfertőzte őket. A kereszténység is kivette részét, a jámbor jezsuiták a megkeresztelkedni vonakodó indiánokat szent meggyőződéssel fojtatták a patakok keresztelővizébe, ad majorem gloriam Dei et Hispaniae.

A múlt század folyamán állandóan szorították őket nyugat felé, újból és újból megállapították a végleges határokat, amelyeken belül szabadon élhetnek, de mindig a fehérek szegték meg az egyezményt. Mind kisebb és kisebb területekre szorították őket össze, az u. n. rezervált területekre. Közösségüket megbontották, a termelésből kitudták, mint munkásokat kihasználták, iskoláikba be nem engedték. A fejlődés minden lehetőségétől megfosztották, az angolszász, keresztény ültetvényesek zárt érdekközösségén, az északi államok fejlett fehér kereskedelmén megtört az asszimiláció igyekezete.

Korán felléptek Amerikában a fehér faj védelmére, a fehér faj szupremációjának biztosítására alakult mozgalmak és jelszavak. Titkos szövetségek óriási propagandával kezdtek dolgozni és munkájuk eredménye mindig bizonyos bojkottálását jelentette a nem fehér lakosságnak. A megélhetési lehetőségeket korlátozták számukra és az élet bizonyos területeiről teljesen kiszorították őket. Ez a fehér propaganda természetesen nem egyszerűen fehéret, hanem az u. n. nordic (északi) fajoknak hegemoniáját és végeredményben angolszász protestáns hegemoniát jelentett. A déli ültetvényesekét és az északi nagytőkéseket. Olyan zárt egységet alkottak, amellyel szemben különösen tehetetlen volt az indián. Az indiánokban még élénken él primitív ősközösségüknek emléke és ezzel együtt primitív életszemléletük. Nem volt semmiféle átmenet az egyéni verseny, a kereskedelem, a tőke világába. Ez a mély szakadás tette őket talajvesztettekké és gyámoltalanokká és így a kapitalista rendszer vad hajszájában alul maradnak.

Teljesen védtelenül és tehetetlenül állnak egy nekik idegen világ forgatagában. Mit lehet velük kezdeni? A tőkés rendszer megtalálta felhasználhatóságukat. Számuk annyira megfogyott, hogy u. n. faji veszedelemről nem lehet beszélni, keveredésről nincsen szó, uszítani ellenük már nem lehet. Ma már csak egyszerűen pálinkával itatni és szavazás és sztrájk törés céljaira tenyészteni lehet őket. Évi penziót nyújtanak nekik és a szerencsétlen páriák azt a pénzt, amit a kormány ügynökei és renegát indiánügynökök kezén el nem csuszik, pálinkára váltják át. Teljesen vegetatív életre kényszerítik őket, népnevelés, kultúra helyett itatják, kábítják. A fejlődés és haladás minden reménye nélkül tespednek a rezervált területen, várva a nekik rezervált két funkcióra, amelyért tenyészti őket: a szavazásra és sztrájk törésre. Mikor századunk első tizedében megadták az indiánoknak az általános szavazati jogot, szörnnyű futtatás indult meg a szavazatokért, ami megint csak

pálinkát jelentett a vörösbőrűeknek. Az indiánokat pálinkával, a fehéreket fajteóriával kábítják és terelik el figyelmüket mélyebben járó problémákról. Ugyanezt a pálinkát és kábítószer használja a tőkés rendszer az indiánok másik használati értékének kihasználásában, a sztrájkktöréseknél. A legolcsóbb sztrájkktörők, a legalacsonyabban fizetett brávók ezek a pálinkával itatott vörösök.

Mert ezeket a nyomorult, kábított, kihasználó vörösöket egy-sorsu, egyéredkü fehér munkástársaik ellen használja fel az a rendszer, amelynek hatalmát szolgálja pálinka, fajteória, tudomány és vallás.

Folyt. köv.

P Á L Y Á Z A T

Új élet a mai társadalomban

Irta: Jancsuskó Gábor

Új élet a mai társadalomban!

Amikor ezeket a szavakat leirom, önkénytelenül is arra gondolok, hogy mit irhattak volna apáink, ha 25—35 évvel ezelőtt valaki feladta volna nekik ugyanezt a témát. Azt hiszem tollszáruk végét rágva, sok-sok órát töltöttek volna el megkezdett és összevissza törölt sorok felett és a végén azzal csapták volna oda a tollat, hogy: erről nincs mit írni.

Valóban azt hiszem, hogy — a maihoz képest — nem is volt új élet az akkori társadalomban. Akkor az élet csak a régi folytatása volt. A fiatalok egyszerűen átvették az öregek örökségét. Ha tanoncok voltak, tudták, hogy majd egyszer üzletet nyitnak, ha polgárit vagy kereskedelmit végeztek, várták őket a vállalatok, bankok, az egyetemisták tudták, hogy diplomájuk biztos megélhetést nyújt majd nekik. A kezdő állami hivatalnok abban a pillanatban, amikor először leült íróasztalához, elővehetett egy ceruzát és papirozt és kiszámithatta pontosan, mikor emelik majd fel a fizetését, mikor lép felső csoportokba, mikor nőszülhet meg, hány gyermeket nevelhet fel, mikor mehet nyugdíjba és mennyi pénzt takaríthat meg. Akinek készpénze volt, nyugodtan betehette a bankba és kiszámithatta előre, hogy az majd ennyi és ennyi kamatot fog hozni, ami tíz év múlva ennyit és ennyit jelent.

Ismétlem, az akkori társadalomban nem kellett új életet kezdeni. A fiataloknak csak be kellett illeszkedni a rendes polgári élet nyugodt folyásába. Nem törték az ifjak életébe mindenfajta felforgató világnézetek, nem dultak harcok különböző áramlatok és ellentétek között. Békés, nyugodt csendes élet folyt, olyan nyugodtan hömpölygött, mint egy hatalmas, széles folyó.

De eljött a nagy vihar, a háboru. Elsöpörte a gátakat, felkócsolta a nagy folyó hullámaít és a folyó kilépvé medréből mindéent elvitt, elpusztított maga előtt. A „boldog idők” intézményei, a biztos vállalatok, bankok, hivatalok egymásután dőltek össze és rövid időn belül minden romokban hevert. Egzisztenciák dőltek össze, szépen felfelé ivelő karriereket tört ketté ez a nagy vihar. Szegényekből gazdagok lettek, gazdagokból szegények. Magyarországon és Németországon vörös szellő fut végig. Agrárreformok által földhöz jut a szegény nép. Megalakul a Szovjet köztársaság és ez újabb hatalmasabb lendületet ad a mind jobban erősödő és mind jobban kiterjedő kommunizmusnak. Országok dőlnek romokba, országok keletkeznek. Néhány évi jólét után pedig fokozatosan, de mind erősebben beköszönt az eddig legnagyobb gazdasági válság. Mind nagyobb és nagyobb munkanélküliség, az öngyilkosságok arányszámának ijesztő növekedése, éhezők százezei, az ingyenkonyhák és menhelyek tulzsufoltsága, állástalan diplomások és elbocsájtott tisztviselők ezrei és ezrei jelképezik a válság uralkodását. Bankok semmisülnek meg és ezáltal betétek vesznek el, eladósodás, fizetésképtelenség, fizetések állandó csökkentése, a hitel haldoklása, árverések, transzferációk, mindezek következtében pedig sztrájkok, forradalmak. Általános idegesség, kapkodás, bizonytalanság, tanácstalanság minden oldalon. Ez az élet ma.

A mai fiatalságnak nem jutott a régi idők „áldásából”. Ma a kereskedőségéd nem igen tudja, hogy lesz-e valaha is alkalma önállósítani magát. A gimnazista érettségi után tudja hová menjén, mihez kezdjen, minek készüljön: orvosnak, ügyvédnek, mérnöknek? — Hisz minden tulzsufolt: az uccákon állástalan mérnökök járnak, az ügyvédi irodákban ingyenes ügyvédjelöltek, a kórházakban pedig ingyenes orvosok dolgoznak. A kereskedelmit végzették mit tegyenek: bankba menjenek? — Hisz ott már évek óta nem vesznek fel senkit sem. Sőt, a régieket bocsájtják el.

A mai fiatalságnak már nincs alkalma arra, hogy a régi életet folytassa. Ma nincsenek kész állások. Ma mindenkinek, aki előre akar jutni, keményen, elszántan, kítartóan meg kell állnia helyét az élet viharában és küzdelmeiben. Ma nem várnak tárt kapuk. Ezek a kapuk erősen be vannak zárva és két kézzel is kell döngetni azokat, ha azt akarjuk, hogy valaha is kinyiljanak.

Körülöttünk rettenetes kháosz uralkodik. Új elvek, új irányzatok. Kommunista törekvések csirái ütök fel fejüket világszerte, ellene a nemzeti szocializmus és fascista irányzatok hatalmas lendülete söpör végig. Nacionalista és internacionalista erők birkóznak meg egymással az egyik oldalon, antiszemita és filoszemita érvek küzdenek a másik oldalon, közben pedig fegyverkezés és fegyverkezés minden oldalon. A ma bizonytalan, a holnap még bizonytalanabb.

Igy néz ki körülbelül ma az élet és ebben az életben legkeservesebb az ifjuság helyzete, mert az iskolákból alig hogy kikerült gyermekfejek könnyen vesznek el ebben a nagy örvényben, ebben a hatalmas viharban.

Ez azonban az ifjuság helyzete általában. S hogyan állunk mi, magyar kisebbségi ifjak?

A mi helyzetünk kétszeresen rosszabb. A községi, vármegyei és privát hivatalokból elbocsájtott, csekély vagy semmilyen nyugdíjat nem élvező, vagy leszegényedett birtokos szülők, akik keservesen küzdenek meg minden falat kenyérért, igen ritkán nyújthatják gyermekeiknek azt a nevelést, melyben ők részesültek és melyben gyermekeiket részesíteni szeretnék. A magyar egyetemisták aránylag igen csekély száma mutatja a legjobban azt, hogy milyen kicsiny azoknak a kisebbségi magyar diákoknak a száma, akik az egyetem kapujáig eljutnak. A teljesen leszegényedett kisebbségi magyarok gyermekei nem igen részesülnek még a középiskolai kiképzésben sem. Különösen a földmives gyermekek előtt állnak szinte elháríthatatlan akadályok a középiskolai és főiskolai kiképzésre vonatkozólag. Ma már nagyon ritka az a magyar gazdálkodó, aki gyermekét kitaníttathatja. Legnagyobbrészt a gyermekeket az elemi iskola elvégzése után befogják házi és mezei munkákra és ezzel előttük már le is zárulnak az „érvényesülés” felé vezető utak. A városban sem sokkal rózsásabb a helyzet. Habár a városban lakó szülők aránylag könnyebben küldik gyermekeiket az iskolába, a szegénység és nyomor mégis arra kényszerítik a legtöbbit, hogy gyermekeiket tanoncoknak, kifutóknak adják. Ezek évekig dolgoznak ingyen vagy a legcsekélyebb bérért és csak hosszú, nehéz évek multán jutnak el odáig, hogy a mindennapi kenyerüket saját kezük munkájával megkeressék. Azok a boldogok (?) pedig, akiket a sors abban a kegyben részesített, hogy középiskolákat végezhettek, vagy esetleg még egyetemet is, ezek elvégzése után állnak a leg-súlyosabb talány előtt: hogyan fognak elhelyezkedni? A köz és önkormányzati hivatalokba bejutni nehéz; ügyvédnek és orvosnak nekiindulni pedig csak nagy bátorsággal és optimizmussal lehet.

És ez az éppen, amivel tisztában kell, hogy legyünk! Nehéz a mai ifjuság elhelyezkedése, de kétszerte nehezebb a mi elhelyezkedésünk. A legnagyobb bátorsággal és optimizmussal kell, hogy nekimenjünk az életnek! A legerősebb munkakedvvel, minden kishitűség, csüggedés, pesszimizmus nélkül. Ha csalódás ér, ha valami nem sikerül rögtön, nem kell, hogy elkedvetlenítsen. Önbizalommal és elszántsággal tovább menni. Nem hallgatni a kedvüket vesztettiekre, a hitetlenkedőkre. Első lépésunktől kezdve tisztában kell lenni azzal, hogy mint kisebbségi ifjak nehezebb utakon fogunk járni és első lépéseinktől kezdve tanuljuk ezt az utat járni. Legyünk tisztában azzal, hogy csak önmagunkra vagyunk utalva.

Bármilyen is legyen az a munka, melyet végzünk, bármilyen is legyen hivatásunk, a fentieket sohasem szabad elveszíteni szemünk elől, mert máskülönben sohasem állhatunk talpra és sohasem lépdelhetünk biztos léptekkel előre az élet ösvényein.

A kisebbségnek csak egy fegyvere van és ez a kulturája. Ennek a kulturának a fejlesztésén és építésén kell, hogy dolgozzon minden ifju. Ez kell, hogy legyen az a forrás, melyből erőnket

merítjük. Mindenki el kell, hogy foglalja helyét egyesületeiben, hogy minél aktívabban szerepeljen. A dalos, a műkedvelő, az előadó, mindenki, aki csak egy egyesületünkben közreműködik, kulturánk egy harcosa. Mindenki vegye ki az őt megillető részt a közös kulturmunkában, de közben nem szabad megfeledkeznie egyéni kulturnívójának magasabb színvonalra való emeléséről sem. Foglalkozzon az ifju a tudomány minden ágával, a társadalmi, természettudományi tanokkal, de főleg foglalkozzon mindenki szakmájának mind mélyebb és részletesebb tanulmányozásával. Az egyesületek tartsák egyik első és fő feladatuknak tudományos és általános ismeretterjesztő előadások tartását, könyvtárak alapítását és azoknak hasznos komoly, ismeretterjesztő könyvekkel való kibővítését, az ifjuság pedig tartsa kötelességének az ilyen előadások hallgatását. Lehet, hogy néhány előadás valakit nem fog érdekelni, néhány témát sokan hiábavalónak tartanak. Azonban nem kell szem elől téveszteni azt, hogy még ilyenkor is tanulni lehet: Tanulni és tanulni! Nem az iskolák által előírt könyvek bemagolása a lényeges, hanem a bennünket érdeklő témák és problémák tanulmányozása. Ezzel jobban kinyílnak szemeink és tisztább szemmel nézünk a világra.

Ez kell, hogy legyen társadalmi és kulturális téren munkáságunk: kivenni részünket az általános kulturmunkákból, kiki szellemi és testi erejéhez mérten.

Új életet éljünk és új életet vigyünk be társadalmunkba. A mult káros hagyományaiival szakítsunk, a hasznosakat pedig ne felejtjük el. Alkalmazkodjunk az új élet által ránk kényszerített helyzethez. Az alvókat rázzuk fel, az ébrenlevőket világosítsuk fel. Vigyünk friss vérkeringést oda, ahol a vérkeringés megszűnt. Tanuljunk meg mindnyájan, tanítsunk meg mindenkit arra, hogy bátran és kitartóan küzdjön közösségünkért.

Ez legyen az ifjuság terve és ideálja. Ezt hirdessék egyesületeink. Erre tanítsunk mindenkit. Ezt kövessük mi is. Ilyen legyen a mi életünk a mai társadalomban, mert csak ez vezethet bennünket a boldogulás felé.

Sajtóalapunkra eddig a következő adományok érkeztek:

L. Gy., Csóka	30'—	dín.
N. N., Szabolca	5'—	"
K. K., Szobotica	70'—	"
S. J., Szobotica	3'—	"
L. J., Szobotica	10'—	"
L. L., Szobotica	10'—	"

Összesen 128'— dín.

Kérjük öntudatos olvasóinkat és támogatóinkat, hogy anyagi erejükhöz mérten járuljanak sajtóalapunkhoz!

Lapunk csekkszámllája: 58.297.

Üres csekklapot a postán kaphat 25 paráért.

SZEKÉR IMRE:

Holdkórosok

Becsukott szemmel mindenfelé járnak
meredek tetőn és hegycsucson,
céljuk nincs, a lelkük és a testük
messze végtelennel egy rokon.

Ajkukon torz, bamba mosollyal
mélységek felett lépik utjukat,
egy szál ing van rajtuk és bennük
leg-legkevesebb az öntudat.

Van köztük bankár, rabló, apagyilkos,
zsellér, cseléd, munkás, tiszt, diák.
Vannak köztük fáradt emberek
és ronggyá züllött egzisztenciák.

Jég-fényözönrel világít az utjuk,
tövistelen és nem is emberé.
Az álmuk mély, haladnak vakon
hamis céljuk: a hold felé.

A világ ifjúságának bruxellesi konferenciája

**„Valósítsuk meg az élők egységét, nehogy
közös sirban, mint halottak egyesüljünk!”**

Napról-napra erősebben fenyeget a háború réme. Mind sötétebben és véresebben emelkedik Európa fölé a pusztulás, rombolás és halál árnyéka. És ebben a fullasztó légkörben ült össze a világ ifjúságának konferenciája Bruxellesben, hogy egységes álláspontot foglaljon el a háború kérdésében.

Az a háromszáz fiatalember, aki itt összegyűlt, élcsapata annak az óriási hadseregnek, mely ma az egész ifjúságot jelenti és amely szétbonthatatlan, harcra egységet képez a háború ellen. Ez a hadsereg ma millió és millió elszánt ifjút jelent, akik fiatal életüket, tudásukat, tenniakarásukat nem hagyják a háború mindent reménytelenül elnyelő, szörnyű örvényébe veszni. „Mi, az öt világ-rész ifjúsága, élni akarunk, dolgozni akarunk a haladásért, a szabadságért. Békét és szeretetet akarunk a gyűlölködés, a sovinizmus és háborús uszítások helyett!”

A bruxellesi konferencia üdítő megpihenés az elnyomás, üldözés, terror és gyilkosságok véstes káoszában. De ez a megpihenés csak egy friss lélekzetvételt, egy újabb erőösszegyűjtést, egy újabb anteuszi nekilendülést jelent. Ez a mi konferenciánk az ifjúság egységes akaratának, összetartásának, harciérének üdítő jelképe. Ebből kell, hogy újra és újra erőt merítsünk a további küzdelmekhez.

Feketék, sárgák, fehérek ültek egy tárgyalóasztal mellett, a világ minden nációnak nyelve hallatszott itt, de az arcok kifejezése és a sok különféle nyelv zengése egyet fejezett ki: a béke, a szeretet és a megértés akarását. Soha még ennyire nem nyilvánult meg a fiatalok közös, nagy békeakarása.

A konferencia résztvevői a legkülönbébb világnézeti és politikai áramlatokhoz tartoztak. Ez azonban nem akadályozta a munkát. A teljes véleményszabadság megteremtette azt a nyugodt légkört, mely az egész tárgyalást jellemezte. A teljes véleménynyilvánítási lehetőség különös nyomatékot ad annak, hogy a konferencia egyhangúan hozta meg legfontosabb határozatát: a militarizmus, a sovinizmus, a titkos és nyílt háborús uszítók elleni harc folytatását.

A napirend első pontja volt az ifjúság állásfoglalása az afrikai és távolkeleti eseményekkel kapcsolatban. Efölött vita indult meg, melynek során több felszólalás hangzott el. A legnagyobb érdeklődést az olasz kiküldött nyilatkozata keltette. „Az olasz ifjúság — mondta — ellenzi az afrikai háborút. Az olasz ifjúság tudja, hogy a háború nem jelent kiutat a mai súlyos helyzetből. Tudja, hogy a fasizmus elleni harc a békéért való küzdelmet jelenti.”

A jugoszláv, spanyol, bolgár, csehszlovák és kínai delegátusok

A „Híd” a fiatalok lapja!

beszédei után egyhangú határozatot hoztak, mely szerint az egész világ ifjúsága elítéli az olasz fasizmus támadó háborúját és Japán hódítási törekvéseit. Rokonszenvét fejezi ki nemcsak a megtámadott abesszin és kínai ifjúság iránt, hanem az olasz ifjúság iránt is, melyet háborúba kényszerítenek. Az egész világ ifjúsága helyesli a háboruellenes, megtorló rendszabályokat és követeli, hogy ezeket a rendszabályokat terjesszék ki mindazon országokra, melyek külpolitikai magatartásukkal a háborút előidézhetik. Az ifjúság követeli, hogy a megtorlóintézkedések feletti ellenőrzést maga a nép végezze. Felhívja valamennyi ország ifjúságát, hogy szervezeteiben az ilyenirányú munka lehetőségeit vitassa meg.

A napirend második pontja a béke fenntartásának kérdése volt. Az ekörül keletkezett vitában a kiküldöttek ismertették a saját hazájukban uralkodó viszonyokat. Egy kínai diáklány a kínai diákság sulyos helyzetéről beszélt, majd az angol, német és osztrák fasisztaellenes ifjúság képviselői tartottak beszámolót. Ismertették hazájuk ifjúságának nehéz küzdelmét a parancsuralmi rendszerrel. A gyűlés háromszáz résztvevője megindultan üdvözölte ezeket a delegátusokat, akik minden veszéllyel dacolva megjelentek a konferencián.

Nagy lelkesedéssel fogadták el a rendezők azon határozati javaslatát, melyben válaszoltak Mussolininek a világ egyetemi ifju-

„Egyes vidékeken . . . néha egy rég elenyészett műveltség maradványaira akadunk. A homoktengerből kiemelkedő magas oszlopsorok egy palotának a romjai . . . roppant falak és utak maradványai . . . sírhelyek, e legbiztosabb s gyakran egyedüli nyomai az emberi létnek, templomok, melyeknek istenei rég ismeretlenek . . . mindezek ugyanazon komoly tanuságot hirdetik : miszerint semmi sincsen oly nagyszerű és dicső, aminek, ha lejárt az ideje, el nem kellene enyészni ; s hogy minden polgárisodás, bármi magasnak tetszett azok előtt, akik élvezték, mindig csak átmeneti pontul szolgált valamely magasabb kifejlődésre. Mert a történelem, mely mulékonynak tanusítja mindazt, amit az emberek és népek alkotnak, egyszersmind azt mutatja, hogy e mulandóság okát a fejlődés örök törvényében kell keresni, mely szerint bármely irányban csak addig haladhatunk, mig ez irányban tovább fejlődni lehetséges. Ki tudja, hogy polgárisodásunk, melyre oly büszkék vagyunk, nem áll-e hasonló átalakulás küszöbén ; hogy nem közeledünk-e azon időhöz, mikor az emberiség, elérvén a jelen polgárisodás körében lehetséges fejlődés határait, erőszakosan tör uj ösvényeket . . .”

Bárá Eötvös József (A XIX. század uralkodó eszméi).

ságához intézett felhívására. Ebben a felhívásban Mussolini — mint ismeretes — felszólította a világ ifjúságát, hogy küzdjön a szankciók ellen, mert a szankciók — szerinte — a háboruhoz vezetnek. A válaszban a világ ifjúságának képviselői ismételten kijelentették, hogy a fasizmus a béke ellensége és az ifjúság így sohasem azonosíthatja magát Mussolini politikai törekvéseivel.

A konferencia végül megszövegezte a világ ifjúságához intézendő felhívását.

*

Fel kell vennünk a harcot minden háborus uszitással, minden fajteóriával, mellyel valamely nemzetet alacsonyabbrendűvé akarnak tenni.

Minden nemzet fiatalsága harcoljon a fegyverügynökök aljas kufárkodása és romboló munkája ellen.

Hirdessünk gyűléseket a béke érdekében. Az új nemzedéknek kötelessége ezeken a gyűléseken felvilágosítani mindazokat, akiket tévutra vezettek.

Részt kell venni minden olyan gyűlésen, nemzetközi kongresszuson, melyen hathatósan dolgozhatunk a béke érdekében.

*

Nagy felelősséget viselünk. Nélkülünk egy háborút sem vezethetnek. És ezért fordulunk minden egyes olyan ifjúsági szervezethez, mely még nem csatlakozott hozzánk, hogy megismertessük ezzel a felelősséggel.

Valósítsuk meg az élők egységét, nehogy a közös sirban, mint holtak egyesüljünk!

Tóth István

Olvasóink figyelmébe!

Értesítjük olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk címe megváltozott. A jövőben minden küldemény a következőképp címzendő:

„HÍD” redakcija i administracija

Subotica, Pozorišna ul. 3-I

Szerkesztőségi és kiadóhivatali órák minden munkanap 18— $\frac{1}{2}$ 20 óráig

Felhívjuk előfizetőinket, hogy hátralékukat, valamint előfizetéseik megújítását sürgősen küldjék be kiadóhivatalunkba, hogy munkánkat akadálytalanul végezhessük.

Kérjük előfizetőinket, hogy címük esetleges változását rögtön jelentsék kiadóhivatalunknak, hogy a lap kézbesítése körül ne álljon be semmi fennakadás.

A film és közönsége

A filmtermelés nagyipara természetesen a lehető legnagyobb piacra törekszik. A legszélesebb tömegek ideológiáját kell tehát kiszolgálnia — anélkül, hogy a saját magáét feladná. A jövedelmezőség miatt az „alsó” rétegekhez fordul. De csak azokhoz, amelyeknek szellemi és emocionális szükségleteit — az uralkodó osztály érdekeinek veszélyeztetése nélkül — kielégítheti. Elsősorban tehát az a tömeg jön tekintetbe, amely a legkevésbé tudatos a saját érdekei felől.

Ezért az európai és amerikai filmtermelés ideologiai bázisa a kispolgárság. S nem csupán azért, mert a kispolgár megengedhet magának egy kis olcsó szórakozást, hanem mert a kispolgár nem utasít vissza mindent, ami ellentmondásban van gazdasági és szociális érdekeivel. Mindenekelőtt azonban a kispolgárság azért a legnagyobb plaszirozási felület a film számára, mert a kispolgári mentalitás nem szorítkozik egy társadalmi rétegre, hanem benn lappang nagyon sok munkásban, intellektüelben és nagypolgárban is s a moziban valamennyien egy közös érzésben találkoznak.

*

A kispolgár határai. Kispolgári a társadalom- és politikaellenesen szemlélt élet korlátolt látóköre: a „józan”, mert rövidlátó egoizmus, amely számára csak a közvetlen közelben adott bir realitással. Ez a kispolgár alaposan körülkerített erős vára, mely világosan megállapítja mindazt ami „belül” és „kívül” van. E két végtel polaritásából keletkeznek a kispolgári művészetek alapelemei.

A film a kispolgár számára, aki korlátoltsága eme keretei közt a biztonságot keresi, e kereteken belül az *idill* egy sajátos bensőségét, a kereteken kívül a *nagy romantikát* adja. Következésképpen a sikeres film lényeges motívumait és hőseit ennek a kettőnek az ellentéteiből kell hogy merítse:

Szerelmi idillek Az erotika démoni veszedelmei.

Intim háziasság A magasabb osztályok mesebeli pompája és sötét bűnök.

Magántulajdon Kalandos bűnözések.

Szerény szegénység A legmagasabb szférákba való lehetséges felkerülés álma.

A romantizálás a kispolgár egyik védekező rendszabálya. A kispolgárt életbázisának érintetlensége hitében, (amely talán már egyáltalában nem létezik) egy rezzenéssel sem szabad megingatni. A happy end azért van, hogy ezt a hitet fenntartsa. Bármilyen rossz legyen is a helyzete, a kispolgár számára a változás a legrosszabb, mert annak, aki semmiféle történeti és szociális összefüggést nem lát, minden változás a sötét káoszt jelenti.

*

„*Gemütlichkeit*”. A kispolgár egyáltalában nem gondol arra, hogy a saját maga valóságán valamit is változtasson, s ezért film-mithologyát teremt magának pl. a „gemütlich” Bécsről, ahol a gép

tempója nem fal föl semmiféle érzelmet és hangulatot. Mithologia az arany sziv korszakáról! Ez valami elterelt oppozíció valójában. Vágyalom, mely valami kényelmetlenségből és elégedetlenségből született.

*

Család. A családi érzések „egyetemesen emberi” érzések, ami azt jelenti, hogy meglehetősen azonosak minden osztálynál és azért normalizálhatók. Az anyaszeretet nemzetközi és minden társadalmi réteg előtt értékesíthető áru. Hogy az amerikai film a családi élet érzéstartalmát ugyanugy kiaknázza, mint a petróleum mezőket, vagy a szénmedencéket, ez onnan van, hogy az amerikai élet tulorganizált és mehanizált üzemében a család az egyetlen sziget, ahol az ember még emberi vonatkozásokat él meg.

*

Szerelem. A szerelem mint természeti erő egyetemes érvényűnek látszik s ezért egyetemes érdeklődést involál. Mindenesetre a legsűrűbben előforduló motívum. A szociális akadályokkal való drámai konfliktusban a szerelem ereje a filmekben majdnem mindig győzedelmes. A szerelem itt áthidal minden osztályellentétet és arról nyugtat meg, hogy az osztályellentétek egyáltalán nem számítanak oly sokat.

A radikális és emancipált öntudat szintén megkapja a táplálékát. A társadalmi berendezkedéseket és előítéleteket, amelyek megfosztják az embert a szerelemre való jogától, gyakran egész lázadó módon kritizálják. Ezek a momentumok természetesen olyanok, amik a kispolgár gyakorlatában alig fordulnak elő. A legtöbbször világtól elzárt apácákrol, avagy uralkodó fejedelmekről van szó, akik nem követhetik szívéük szavát, Ugyanigy pellengérré állítanak más elavult előítéleteket.

A házasságon kívüli szerelmet az európai filmek, ellentétben az amerikai filmekkel, már nem feltétlenül ítéli el. Ennek ellenére még mindig megmarad veszedelmes kalandnak vagy romantikus boldogságnak. Az erotikus szenvedélyt mindenesetre valami természeti katasztrófaként, mint valami súlyos betegséget ábrázolják, amely meglepheti az embert, a normális élet keretébe azonban nem tartozik. Nem kell, nem szabad hogy tartozzék! Ezért a szenvedély a kispolgári ideológiában mindig exotikusan romantikus valamiként jelenik meg, s csak a perifériákon fordul elő. *A romantizálást a perifériákra tolja.* A romantizálás egyik védekező rendszabálya a kispolgárnak. Ott, ahol már nem akar látni, ott elkezd fantáziálni.

*

Munkás-filmek. Természetesen csinálnak munkásfilmeket is. A munkások és alkalmazottak közül, akiket általában mint szervezetleneket állítanak be, mindig kiválasztanak egyet akit, azután boldoggá tesznek... A proletár milieut ábrázolják, hogy a hőst ebből a pokolból kiszabadítsák. A modern kispolgár bizonyos

tényekről tudomást vesz. Csupán azokról nem, amelyekből közvetlen konzekvenciákat kellene levonni. Bemutatja tehát a nyomort is a maga tragikus reménytelenségében. De mindég csak a kisiklottak és legfeljebb még munkanélküliekkel kapcsolatban. Érintetlenül marad tehát az illúzió, hogy abban az esetben ha már munkája van valakinek, akkor a sorsa kifogástalan. A kispolgár a nem-funkcionáló gazdasági-rendszer kárait panaszolja. A jól funkcionáló rendszer káiról nem akar tudni semmit. Nagyon szívesen sir azok felett, akik menthetetlenül a kerekek alá kerültek, mert az, hogy már segíteni nem lehet, ez egyttal megnyugtató, mivel itt már nincs szükség segítségre.

Balázs Béla

ESZMECSERE

E rovatban szívesen ad helyet szerkesztőségünk mindazon cikkeknek, melyek valamely megjegyzést vagy vitára szolgáló anyagot tartalmaznak, valamely lapunkban vagy bármely más lapban megjelent cikkel kapcsolatban.

Hozzászólás

a „Szellemi arisztokrácia vagy szellemi munkásság“ című tanulmányhoz.

A háboru előtti gazdasági válság és maga, a háboru által létrehozott óriási anyagi és szellemi visszaesés meggyorsította azt a folyamatot, amely a mai gazdasági rendszer kialakulásával egyidőben jelentkezik és párhuzamosan emelkedő tendenciát mutat a polgárság fejlődésével, de amely a polgári fejlődés sztagnálásánál nem áll meg, hanem továbbhalad: a negyedik rend szociális kibontakozását. Az emberiség történelmében a differenciálódás mellett párhuzamosan jelentkező nivellálódási törekvések már a mult század gazdasági és kulturális adottságaiban találták meg a maguk számára azokat a tudományos alapokat, melyek ugy a továbbfejlődést, mint a beteljesülést biztosítják s amelyek biztos kezekkel vezetik a negyedik rendet történelmileg meghatározott utjain. Az a gazdasági leromlás, melyet a háboru idézett elő a középosztály nagymértékű deklasszállódását hozta magával. A polgári intellektueller gazdasági helyzetük kényszerítő ereje folytán egyre nagyobb tömegben tolódnak a dolgozó rétegek felé és ez a gazdasági eltolódás egyre nagyobb mértékű öntudatosodáshoz vezet. A korszükséglettel tisztában levő intellektualis ifjúság tisztán látja a társadalmi-gazdasági egyensúly eltolódásának okait és ezeket az okokat nem elmázolni, hanem minél inkább kihangsúlyozni igyekszik azzal, hogy nyíltan és bátran csatlakozik az elnyomottak mozgalmához.

Az a generációs mozgalom, amelyet Lévy Endre említ cikkében tulajdonképpen a deklasszálódott szellemiség öntudatos állásfoglalása. Európaszerte megindult az egyetemi ifjuság mozgalma a munka és új életfeladatok után. Széles vonalban igyekeznek az új életfeltételeknek megfelelően új eszközök, új módszerek használatbavételével továbbhaladni a megkezdett uton. A tanulmányzó és új megismerésekre törekvő fiatalság tömegestől csatlakozik ehhez a mozgalomhoz. Társadalmi helyzetének és felelősségének tudatában nem veti sutba azokat a kötelességeket, feladatokat, melyek a szellemi vezérlettel járnak, hanem kitartóan harcol az emberiség gazdasági és kulturális továbbhaladásáért. A Jugoszláviában élő magyar egyetemi ifjuság többsége még nem ismerte fel ezeket a feladatokat. Egyetemi városainkban, ahol a szláv diákság erősen progresszív kulturális egyesületekben, önképzőkörökben nem csak a maga, hanem a társadalom kulturálisan elmaradt rétegei számára is új szellemi utakat és irányokat keres, hogy a *ma* minden hibáját megtalálja és jövőjét biztosan kiépíthesse — a magyar diákegyesületek mindenütt a haladás, a fejlődés zürös forgatagában egy, a történelemből torz csodaként ittmaradt, attavisztikus szörnyszülött módjára berzenkednek minden változás, haladás ellen.

Sok próbálkozás mondott már csődött, de mi, akik nyitott szemmel állunk az életben, még most is megkíséreljük, hogy helyes utra tereljük az itteni magyar fiatalság zürzavaros, öntudatlan mozgalmait, mert kötelességünk ezeket az önimádatukbafulladt, szüklátókörü embereket visszavezetni az élet ösvényeire. Be kell látni végre, hogy az öncsodálás és a fajimádat milyen groteszkül hat abban a nagy átfogó küzdelemben, mely *ma* az egész emberiség kulturáját veszélyeztető fasizmus ellen folyik. Be kell látni, hogy az ifjuság hivatott arra, hogy ezt a kulturát az egyre mélyülő gazdasági és szellemi válságon átmentse és megteremtse azokat az új alapfeltételeket, melyek a továbbfejlődést biztosítják.

A jugoszláviai magyar fiatalságnak kötelessége, hogy ebben a harcban szilárd álláspontot foglaljon el a béke, szabadság és haladás eszméi mellett.

Kalmár István

A demokráciának még meg kell oldani azt a problémát, hogy az emberek legjobb energiáit állítsa saját szolgálatába, miközben mindenkinek egyforma módot ad, hogy az arra nevelték és alkalmasak közül kiválassza azokat, akikkel kormányoztatni akarja magát.

Spinoza.

Gondolkodás és cselekvés

*„Gondolj merészet és nagyot ;
És tedd rá életedet,
Nincs veszve bármi sors alatt,
Ki el nem csüggedett“.*

Vörösmarty

Igen, csakhogy a merészet gondolók egyebet sem tesznek, mint gondolnak. Néha ordítanak és azután megijednek a saját hangjuktól. A jugoszláviai magyar fiatalság tudja, hogy a saját sorsának javítását, boldogabb életének alapját csak a maga munkájával érheti el. Fiatalok vagyunk, tetterővel, tehetségekkel, alkotni vágyással telve. Szomorú hogy mégis nem az „előre“ él tudatunkban, hanem éppen a csüggedés, a közöny az, ami belevési magát minden akarásunkba, megfertőzi előrehaladásunkat. Szép és nemes gondolatainkat a gyakorlatba kell átvinni, terveinket meg kell valósítani.

Véleményem szerint terveinket oly módon kell keresztülvinni, hogy egy közös szervezetbe tömörüljünk, ahonnan irányítanánk a minden faluban és városban megszervezendő alosztályokat.

A szervezet céljait egy közös összejevetelen beszéljünk meg, programját pedig a „Hid“ útján ismertetjük a leendő tagokkal, akiknek a meggyőződésével és ambíciójával munkájával rövidesen szép eredményeket lehetne elérni. Egyelőre minden faluból és városból kell megszerezni egy-két embert, akiknek munkájára számítani lehet. Azután el kellene kezdeni a közös munkát.

Legelső teendők, hogy egyedüli lapunkat a „Hidat“ előfizetők szerzése által szilárdabb anyagi alapra fektessük és átszervezzük azt. Ha szervezett munkával terjesztenék a „Hidat“, előfizetőket szerezni, akkor közvetlenebb kapcsolatba jöhetnénk egymással és így súlyos problémáink megoldása szervezetségünk által könnyebbé válna. Szervezeteinknek gerince a kulturális munka lenne. Minden faluban programszerűen rendeznénk ismerető előadásokat, ahol a falusi ifjuság egyben a szórakozását is megtalálná, azonkívül az élethez szükséges tudnivalókban is jártasságot nyerne. A kulturáltság által sokunknak szélesedne látóköre és ezáltal nagyobb megértéssel volnánk egymás iránt, egybekapcsolódnánk egy emberlánccá s így közös életünket, sorsunkat megismerve öntudatos csoporttá alakulva az épülő világtársadalomnak is hasznára és javára volnánk.

Szervezkednünk kell, fel kell vernünk azt a hidat, amely összekötő lesz ember és ember között és amely a gyűlöleten keresztül az emberi megértéshez vezet.

Gödölley László

A szabadság az állam célja, mert az állam funkciója a fejlődés előmozdítása. A fejlődés pedig attól függ, hogy a képesség talál-e szabadságot magának.
Spinoza.

Chaplin

Politika 1936 II. 18.: A Reuter iroda berlini jelentése szerint a német filmcenzura megtiltotta Chaplin új filmjének, a „Modern idők”-nek bemutatását.

Politika 1936. II. 18.: Chaplin utolsó filmjét, a „Modern időket” a Népszövetség aranyéremmel tüntette ki.

Nem mindennapi eset az, hogy Amerikából jön egy film, mely maradandó értéket képvisel, Amerika igaz életéből vág ki egy darabot. Charlie Chaplin hősei nem az V. Avenue milliomosai, nem a hatalmas fizetésű dédelgetett színészek és színésznők, hanem egyszerű, szürke emberek, akik harcolnak, tülekednek és szenvednek a mindennapi kenyérért. Hősei gyakran kerülnek kritikus helyzetbe, ami túlhaladja erejüket, képességüket és ilyenkor elbuknak, az élet játékaik lesznek és minél kegyetlenebb ez a játék, annál gyengébbekké, nevetésgébbekké válnak. Életük köré láncot fon a sors és ezt a láncot nem bírják széttepní ezek a szegény, külvárosi munkások, vagy cirkuszi bohócok, akik másokat könnyekig nevetetnek, de akik előadás után korgó gyomorral eszmélnek az élet valóságára.

Megszoktuk, hogy az amerikai filmek hősei elsablonosodott bábok, kiken legtöbbet ér a ruha, kiknek életcéljuk az elgáns autó, hullámos haj és a szépen stuccolt bajusz. És mikor feltűnik egy művész, akiben van annyi becsület, hogy

a kimaszkírozott életbohócokat a való élet alakjaival cserélje fel, aki a tőzdespekuláció és csiklandos erotika helyett a reális élet kérdéseire nyúl, akkor azt olyan dühvel, amilyenre csak az elvakult kispolgárok képesek, megtámadják. Chaplint az amerikai sajtó már évek óta üldözi. Művészetére ellen lázadozik minden ami reakcionárius. Erkölcstelenség, lázadással és anarchiával vádolják. Mégis minden filmje csodálatot vált ki és utolsó filmjét, a „géporszakot” a Népszövetség aranyéremmel jutalmazta.

Ez a film pacifista-kulturtenenciát hord magában; talán éppen ezért tiltották be Németországban. A nemzetiszocializmus nem fér össze a pacifizmussal és a szabadgondolkodással. De Chaplin filmjének értékét csak emeli németországi betiltása. Azok akik nem ismerik a film e göndörhaju emberkéjét, aki maga írja, rendezi, játsza darabjait, azoknak tudniok kell, hogy ez az ember nem politikus, vagy szociológus, hanem nagy művész, aki az életet az ő sajátos, szatirikus szemüvegén keresztül vizsgálja.

Azok akik Chaplint támadják ellenségei az igazi művészetnek, mely mindig a reális életet igyekszik megrajzolni. Támadói azok az átlag kispolgárok, akik kialakult világnézet hiányában és perspektivánélküliségükben a tömegfilmek ízléstelenségének nivóján állnak, akiknek a művészet bódító, de legjobb esetben altatószernek kell.

Sz. I.

Anno Domini 1936.

Berlin, február. — A németországi Krupp fegyvergyárnak múlt évben 140 millió dinár tiszta jövedelme volt.

Bruxelles, február. — A belga hadalópártok magalakították az antiklerikális választási frontot.

London, március. 12. — Ma kezdődött meg a lokarnoi szerződést aláíró hatalmak konferenciája, — Németország és Lokarnó nélkül. Ez egyike a legnevezetesebb tanácskozásoknak a háboru utáni diplomácia történelmének... Nem csak egy eseményről van szó, nem csak

a demilitarizált zona sorsa a kérdés, hanem az egész rendszer, amelyen a háboru utáni béke alapult, a béke sorsa általában. A palotát, amelyben a tanácskozások folynak allandóan nagy tömeg veszi körül, mely érzi hogy most általánosságban minden egyén sorsáról is döntenek a diplomaták. A tanácskozások résztvevőit a tömeg hallgatással fogadja. Olyan a benyomás, mintha konziliumra jönnének össze egy neves, de súlyos beteg ágyánál.

Páris, március. — A párisi klinikán kísérletek folytak a bőr egyes részeinek átvitelével egyik emberről a másikra. A kísérletek tökéletesen sikerültek és most igen sok munkanélküli jelentkezik a klinikán, hogy e célból felajánlják egészséges bőrüket. Az első alkalommal egy fiatal leányon végezték a bőrátültetést. Arca égési sebekkel volt elcsufítva, amelyet egy munkanélküli 10 négyzetcentiméter ép bőrével tettek ismét simává.

Róma, március. — A „Tevere” fasiszta lap a következő új fasiszta imádságot közli: „Hiszek Luciferben, a szankciók és a szabadkőművesek teremtőjében, és az ő fiában Edenben, a magas határozatok ellenünk, olaszok elleni végrehajtójában, ki fogantaték az aljas összeesküvések szent lelkétől, születék a Népszövetség védelme alatt, aki nem

halt meg, sem nem temették el elevenen, sem nem támadt fel halottaiból harmadnapon, hanem a pokolba fog alászállni apjával Luciferrel együtt, aki őt ugyanúgy fogja hirdetni ostobának és szörnynek, mint amilyen volt itt ezen a földön, méltótársaival Litvinovval, Benessel és Titulescuval együtt . . .”

A Beográdi „Politika” 1936. április 11-iki számában írja:

Különös apróhirdetés. A „Prager Presse” szerkesztősége a napokban egy levelet kapott, amelynek küldője a következő apróhirdetést kérte közölni:

„Mivel semmi kilátásom sincs arra, hogy valamilyen munkát kapjak, hajlandó vagyok testemet valamely tudós rendelkezésére bocsájtani, aki élőlényt akar orvosi vagy kémiai kísérleteinél felhasználni.”

A „Prager Presse” szerkesztősége a hirdetéshez még a következőket fűzte hozzá:

„A levél írója egy 35 éves ember, nyolc gyermek atyja, négy éve munkanélküli. Mi ezt a hirdetést nem azért közöljük, hogy azt a munkát találjuk meg neki, amelyet keres, hanem hogy felhívjuk az emberek figyelmét erre, a szomorú esetre.”

SZEMELVÉNYEK

Móricz Zsigmond és Molnár Ferenc. Móricz Zsigmond, aki oly magyárosan tud káromkodni írásaiban, hogy megirigyelhetné akármelyik somogyi kanász, aki kéjélvezettel ismerteti a jó módu, 60-tól 200 holdig, birtokos parasztot, soha nem szólalt meg a magyar szegényparaszt nyomora dolgában, soha nem zengette meg, hogy 600.000 nincstelen magyar parasztcsalád odujában télvíz idején nincs fűtőanyag. És ha az anya ki akarja egyszer egy télen a család

alsóruháit mosni, magának is meztelenre kell vetkőznie, hogy kimoshassa ingét, mert csak egyetlen egy példánnyal rendelkezik e ruhafajtából. A gyerekek és apa ugyancsak kénytelenek pőrere vetkőzni, alsóruha mosás alkalmával, és egymást melengetni a testök melegével, amíg az ing, ugy-ahogy kimosódik, mert szappanra sem igen tellik. Móricz Zsigmond hallgat ezekről a dolgokról, mert nem népszerű e téma, nem vennék tizezrével a kiadásokat.

Nem igen láttam elevenen tehetségesebb embert, mint Molnár Ferenc volt, mikor utnak indult. Imposztor volt, de nagy tehetség, — nem volt nálnál tehetségesebb' szinpadi író. Ugy harminchárom évvel azelőtt. Már addig is sokat olvasott és tudott és megértett mindent, meghalott elhalgatott gondolatokat, néma sóhajokat, — mindebből kaleidoszkopot tudott varázsolni. Mélyen látott a lelkekbe is, mindent ki tudott találni és mindent tolmácsolni.

De az ő lelke össze van zagyválva egy másik lélekkel. A szárnyaló lélek a kufár lélekkel. Sikert minden áron!

Kétféle siker van. Az egyik, amikor

lelkünket egészen, vagy izekben adjuk az embereknek, tekintet nélkül arra, hoz-e népszerűséget, elismerést, anyagi javakat.

A másik siker: a kalmár-siker. Ez gyakorta jó üzlet, de elkorhad benne a tehetség. Molnár Ferenc ma már akkorára nőt, hogy majdnem felér Pekár Gyulával.

(Uj magyarok)

Ha Magyarország lakossága kielégítően táplálkozna, úgy semmi gabona és egyéb élelmiszer nem jutna kivételre. Mindazt, amit exportállunk, a nép szájától vonjuk el.

(Magyar szemle.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Lapunk ezen rovatában a szerkesztőség az olvasóinkkal akar szoros kapcsolatot létesíteni, hogy a jövőben olvasóink a lapot saját lapjuknak tekintsék, szeressék azt, és ha kell harcoljanak is érte. Ezért szívesen vesszünk minden megjegyzést a szerkesztésre, valamint a lap megszervezésére vonatkozólag. Kérjük azokat velünk egy levelezőlapon vagy levélben közölni, amelyekre azután e rovatban fogunk válaszolni. Minden mozgalmunkhoz tartozó kulturális kérdéseiben is a legszívesebben állunk olvasóink rendelkezésére.

B. J., Senta. A tartozásnak törlésztésére beküldött 10 dinárt megkaptuk. Kérését természetesen teljesítjük. Hogy eddig munka nélkül volt, azért semmiesetre sem lehet Önt hibáztatni. Kérjük további támogatását az átszervezés alatt álló lapunk számára. Ha esetleg tudna lapunknak új előfizetőt szerezni úgy jelentse azt egy levelezőlapon kiadóhivatalunknak.

K. T. Zagreb. Levelét a beküldött cikkel megkaptuk. Sajnálattal hozzuk tudomására, hogy cikkét nem közölhetjük. Nem azért mintha nem érne fel lapunk nivójáig, hisz a maga nemében elég kimerítő, értékes tanulmány, de nekünk nem ilyenek kellene. Lapunk átszervezés alatt áll és elhatároztuk,

hogy az átszervezést olvasótáborunk óhaja szerint fogjuk elvégezni. Beküldött írása magasfoku intelligenciára vall és így felkérjük, hogy írjon valamit az ifjúságot érdeklő problémákról. — A szerzett előfizetőket köszönjük, lapunk legújabb számát már hozzájuk is eljuttatjuk.

G. P. Temerin. Meleghangu lapját megkaptuk. Irja, hogy rossz anyagi viszonyai miatt kénytelen lapunkat lemondani. A lapot továbbra is küldjük és ha majd munkát kap, kiegyenlíti tartozását. Addig is olvassa szorgalmasan lapukat. Célunk nem az, hogy a lapból anyagi hasznot huzzunk, hanem, hogy a tanulni és fejlődni akaró fiatalság igényeit kielégítsük.

Felkérjük munkatársainkat, hogy kézírataikat legkésőbb lapzártáig, minden hónap elsejéig szíveskedjenek beküldeni.

A cikkek lehetőleg a papír egyik oldalára fródjának.

Felelős szerkesztő és kiadó LÉVAY ENDRE
Szerkesztőség és kiadóhivatal SUBOTICA, Pozorišna ulica 3-1.
A kéziratokért nem felelünk és azokat vissza nem adjuk.

Egyesületi és magánkönyvtárak

összeállításánál a legnagyobb figyelmet
kell fordítani a könyvek összeválogatására!

**Kísérje figyelemmel
borítólapunkon közölt könyvcímeket!**

Ady összes versei

Bölöni György: Az igazi Ady

Darvas József: Fekete kenyér

Remenyik Zsigmond: Mese habbal

Márai Sándor: Egy polgár vallomása

Horovitz Jenő: Idegen szavak magyarázata

Roesmann Matwei: Fischbein élni akar

Lulofs Madelon: Az őserdő rabjai

Ehrenburg Ilja: Az autók élete

Upton Sinclair: A mocsár

Malraux: Emberi sorsok

Traven: Fehér rózsza

A fenti könyvek megrendelhetők a

»HÍD«

**szerkesztőségében és kiadóhivatalában
Szubotica, Pozorišna ulica 3-I szám alatt.**

„HÍD” literarni, mesečni časopis, izlazi mesečno jedanput (oko 15-og).

Odgovorni urednik i izdavač: LEVAI ENDRE. — Redakcija i administracija: SUBOTICA,
Pozorišna ulica 3-I. — Pretplatne cene: 1 god. 30'- din., 1/2 god. 16'- din., 1/4 god. 9'- din.

Pojedini broj 3 dinara.

Gradska štamparija, Subotica — 36—368-2